

ПЕРЕХІД ПРАВ ЗА БЕЗДОКУМЕНТАРНИМИ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

УДК: 347.21: 347.728.2

Саванець Л.М.,
аспірантка кафедри цивільного
права та процесу Львівського
національного університету
ім. І. Франка, викладач кафедри
правового регулювання
економіки та правознавства
Тернопільського національного
економічного університету

Анотація: Аналізуючи чинне законодавство, авторка розглядає механізм переходу прав за цінними паперами, приділяючи увагу особливостям правового регулювання переходу прав за бездокументарними цінними паперами; вказує на наявність суперечностей між нормами деяких нормативно-правових актів, пропонуючи їх усунути шляхом внесення змін до законодавства

Ключові слова: бездокументарні цінні папери, перехід прав за цінними паперами, цесія, індосамент, зберігач цінних паперів, депозитарій цінних паперів

Правове регулювання переходу прав за цінними паперами здійснюється як Цивільним кодексом України (далі – ЦК України) так і Господарським кодексом України (далі – ГК України), а також спеціальними законами, зокрема Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок», Законом України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні», та актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, що встановлюють засади обігу цінних паперів. Проте, ні в ЦК України та ГК України, ні в Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок» не визначений механізм переходу прав за бездокументарними цінними паперами. У ч. 3 ст. 5 Закону України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» закріплено, що право власності на цінні папери, випущені в бездокументарній формі, переходить до нового власника з моменту зарахування цінних паперів на рахунок власника у зберігача. Таким чином, спеціальним законом, що визначає засади обігу бездокументарних цінних паперів не використовується конструкція переходу прав за бездокументарними цінними паперами, а поставляється акцент на порядок переходу права власності на цінні папери, випущені в бездокументарній формі. У цивілістичній науці також відсутня єдність поглядів дослідників стосовно механізму переходу прав за бездокументарними цінними паперами: від пропозиції застосування цесії, індосаменту, трансферту, аж до формулювання «складного (кваліфікованого) волевиявлення» як підстави переходу права власності на цінні папери. Саме неоднозначність вирішення питання переходу прав за бездокументарними цінними паперами у вітчизняному законодавстві та правовій доктрині зумовлює актуальність досліджуваної проблематики.

Проблематиці переходу прав за цінними паперами в юридичній літературі приділялося чимало уваги, зокрема такими дослідниками як М. М. Агарков, В. А. Белов, М. І. Брагінський, В. І. Гостюк, К. К. Лебедев, Ю. В. Мица, І. В. Спасибо-Фатєєва, І. О. Фролова, А. Р. Юлдашбаєва, проте фундаментальні комплексні дослідження механізму переходу прав за бездокументарним цінними паперами науковцями не проводилися.

Метою даної статті є спроба проаналізувати, дослідити й узагальнити існуюче правове регулювання обігу бездокументарних цінних паперів та по-

Стаття рекомендована до друку кафедрою правового регулювання економіки та правознавства Тернопільського національного економічного університету (протокол № 7 від «23» лютого 2012 року).

гляди вчених щодо механізму переходу прав за ними, обґрунтувати власну точку зору з дискусійних питань та сформулювати пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України у цій сфері.

Законодавець визначаючи особливості переходу прав за цінними паперами проставляє акцент на спосіб легітимації їх власника та поділяє цінні папери на іменні, ордерні та на пред'явника. Спробуємо дослідити та з'ясувати особливості переходу прав за кожним із них та можливості застосування цього механізму до бездокументарних цінних паперів.

Права за цінним паперами на пред'явника, що належать їх пред'явнику, передаються шляхом його вручення набувачу. Їх специфікою є відсутність персоніфікації уповноваженої особи. Емітент здійснює виконання за ними особи, що звернеться до нього з цими цінними паперами. Можливість існування бездокументарних цінних паперів як цінних паперів на пред'явника законодавцем у жодному нормативно-правовому акті не обумовлюється, і лише у Законі України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» зазначено, що у разі відчуження знерухомлених цінних паперів на пред'явника право власності на них переходить до нового власника з моменту їх зарахування на рахунок власника у зберігача. Вважаємо наведену норму такою, що суперечить побудові вітчизняної депозитарної системи і у зв'язку із цим наведемо власні аргументи. Процес знерухомлення цінних паперів передбачає їх переведення з документарної форми існування у бездокументарну шляхом депонування сертифікатів у сховищах зберігача цінних паперів та/або депозитарію з метою забезпечення подальшого їх обігу у вигляді облікових записів на рахунках зберігача цінних паперів та/або депозитарію. Існування цінних паперів у бездокументарній формі означає не що інше як іменну ідентифікацію власника цінних паперів, адже згідно із рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження Положення про депозитарну діяльність» зберігачі відкривають рахунок своїм депонентам на підставі договору про відкриття рахунку у цінних паперах та відповідної заяви із зазначення імені власника цього рахунку. Зважаючи на те, що рахунки власників цінних паперів у зберігача не можуть бути анонімними, а їх знерухомлення відбувається лише шляхом іменної ідентифікації власника, що слугує підставою зміни цінних паперів на пред'явника на іменні цінні папери, і відповідно реалізації передачі прав за ними, існування бездокументарних цінних паперів на пред'явника на нашу думку є неможливим.

Таким чином, механізм передання прав за цінними

паперами на пред'явника шляхом їх вручення набувачу не підлягає застосуванню до бездокументарних цінних паперів, а можливість існування бездокументарних цінних паперів на пред'явника суперечить їх правовій природі.

На підставі вищенаведеного, вважаємо за доцільне внести доповнення до ст. 5 Закону України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» та встановити, що при знерухомленні цінні папери на пред'явника стають іменними, а також закріпити у законодавстві заборону існування цінних паперів на пред'явника у бездокументарній формі.

Відповідно до ч. 5 ст. 197 ЦК України права за ордерним цінним папером належать названій у ній особі, яка може сама здійснити ці права або призначити своїм розпорядженням (наказом) іншу уповноважену особу; та передаються шляхом вчинення на цьому папері передавального напису (індосаменту), за яким до особи, якій або у розпорядження якої передаються права за цінним папером (індосата), переходять усі права ним посвідчені, при чому індосант відповідає за існування та здійснення цього права. Аналогічне положення міститься і в Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок».

У правовій доктрині відсутня єдність поглядів стосовно правової природи індосаменту. Частина науковців [14, 139; 15, 274] вважають його лише передавальним написом, що вчиняється на підставі правочину про передання права власності на ордерний цінний папір, та постає як особлива форма уступки права вимоги (цесії), інша група дослідників [3, 88, 89; 4, 379; 13, 39] розуміють його як односторонній правочин, що не є різновидом уступки права вимоги, або як самостійний вид договору [12, 58]. Вважається недоцільним ототожнення індосаменту ані з договором, оскільки він полягає у вчиненні індосантом одноособово передавального напису на ордерному цінному папері, ані з різновидом цесії через обсяг відповідальності, за уступкою прав він обмежений у цедента, тоді як індосант відповідає і за існування, і за здійснення цього права.

Вважаємо, що застосування механізму переходу прав за ордерними цінними паперами щодо бездокументарних цінних паперів є несумісним як з теоретичної так і практичної сторони, адже вчинення відчужувачем передавального напису на цінному папері у випадку бездокументарних цінних паперів суперечить особливостям способу їх існування. Окрім цього, на практиці як ордерні цінні папери виступають векселі, складські свідоцтва, коносаменти, що належать до неемісійних цінних паперів та можуть

перебувати в обігу виключно у документарній формі. Підтвердженням нашої тези є ст. 5 Закону України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» присвячена регулюванню переходу та реалізації права власності на цінні папери в Національній депозитарній системі, у якій про механізм переходу прав за ордерними цінними паперами не йдеться, що свідчить про забороняючу позицію законодавця щодо можливості існування ордерних цінних паперів у бездокументарній формі та їх обігу у Національній депозитарній системі, професійними учасниками якої є зберігачі, реєстратори та депозитарії.

У ч. 4 ст. 197 ЦК України визначено, що права за іменними цінними паперами належать названій у них особі та передаються у порядку, встановленому для відступлення права вимоги (цесії), і відчужувач відповідає лише за недійсність відповідної вимоги і не відповідає за її невиконання. Аналогічне положення щодо переходу права власності на іменні цінні папери у документарній формі існування міститься і у Законі України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні», натомість у ч. 3 ст. 163 ГК України встановлено, що іменні цінні папери передаються шляхом повного індосаменту (передавальним записом, який засвідчує перехід прав за цінним папером до іншої особи), якщо інше не передбачено законом. Провівши буквальне тлумачення наведених норм ЦК України та ГК України простежуємо їх колізійність стосовно регулювання одних і тих же правовідносин пов'язаних із переходом прав за іменними цінними паперами. Відчужувач іменних цінних паперів постає перед правовою дилемою щодо способу передачі набувачу цінних паперів та норм права на підставі яких здійснюється така передача: або у порядку встановленому для відступлення права вимоги (цесії), або шляхом здійснення передавального запису. Якщо ж звернутися до спеціального нормативного акту, Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок», то законодавець у ч. 3 ст. 4 закріпив відсильну норму за якою права, посвідчені іменним цінним папером, передаються у порядку, встановленому законами України. Доцільно у цій ситуації керуватися нормами ЦК України і застосовувати при передачі прав за іменними цінними паперами порядок встановлений для відступлення права вимоги (цесії), оскільки по-перше, аналогічне регулювання міститься і в Законі України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні», а по-друге, передача прав за цінними паперами шляхом здійснення передавального запису є властива ордерним цінним паперам, а не іменним. Зазначене поро-

джує необхідність нормативного врегулювання досліджуваного питання шляхом внесення змін до ч. 3 ст. 164 ГК України і викладення положення, що стосується передачі прав за іменними цінними паперами у наступній редакції: «Іменні цінні папери передаються у порядку, встановленому для відступлення права вимоги (цесії), якщо умовами емісії спеціально не зазначено, що вони не підлягають передачі, і відчужувач відповідає лише за недійсність відповідної вимоги і не відповідає за її невиконання».

З врахуванням вищенаведеного, спробуємо з'ясувати можливість переходу прав за бездокументарними цінними паперами шляхом відступлення права вимоги (цесії). З цією метою необхідним видається дослідження правової природи цесії. Слід зауважити, що у науковій літературі немає однозначної позиції щодо даного питання. У дореволюційній цивілістичній доктрині уступку права вимоги розуміли як договірний спосіб зміни суб'єктивного складу на активній стороні зобов'язання, сингулярне правонаступництво в правах первісного кредитора з боку третьої особи, що не брала участі у встановленні зобов'язання [17, 287; 8, 114]. У цивілістиці радянського періоду уступку права вимоги розглядали як акт передачі прав, заснований на договорі. Так, Б. Б. Черепакін зазначав, що основним юридичним фактом цесії є договір між цементам і набувачем про уступку останньому певної вимоги, при чому він може бути як оплатним так і безоплатним [16, 68]. О. О. Красавчиков розглядав уступку права вимоги як юридичний факт (склад), в силу якого відбувається зміна уповноваженої особи (кредитора) у зобов'язанні [10, 377].

Погляди сучасних цивілістів щодо досліджуваної проблематики зводяться до розуміння цесії як правового результату договору про передачу прав. М. І. Брагинський зауважує, що підставою переходу прав кредитора за договором є не цесія як спеціальна угода, а угода що лежить в її основі [4, 464–466]. І. В. Спасибо-Фатєєва під цесією пропонує визнавати сам факт зміни особи в зобов'язанні, юридично-правову конструкцію складену в силу укладення відповідної угоди купівлі-продажу, міни чи дарування прав, що впливають із зобов'язання [11, 14]. О. О. Кот розуміє уступку вимоги (цесію) як безпосередній правовий результат угоди про передачу вимоги, що відповідає положенням закону [6, 60]. Ю. В. Мица розглядає цесію як особливий двосторонній розпорядчий правочин (на кшталт речових договорів), що тягне абсолютно-правові наслідки щодо об'єкта прав, який передається і не тотожний договору, на підставі і на виконання якого цей розпорядчий правочин вчиняється [9, 182].

З аналізу сучасного законодавства слідує, що конструювання уступки права вимоги здійснюється не як окремого договору цесії, а вона є лише безпосереднім правовим результатом виконання традиційного договору про передання майна у вигляді передачі права вимоги первісного кредитора наступному кредитору.

У жодному із вітчизняних нормативних актів не міститься правил, які б чітко визначали місце і роль цесії в обігу іменних цінних паперів. Думки науковців щодо цього питання зводиться здебільшого до пропозиції укладання договору (як відплатного так і безвідплатного), що виступає підставою переходу права власності на іменний цінний папір, і після цього оформлювати ще додатково розпорядчий правочин цесії [3, 85]. Не зрозумілими залишаються причини, що спонукали законодавця, регулюючи порядок переходу прав за іменними цінними паперами, зробити посилання на норми про уступку права вимоги (цесію), та акцентування саме на іменні цінні папери, адже як відомо, зобов'язальні права можуть посвідчувати і цінні папери на пред'явника, а також ордерні цінні папери.

Вітчизняний нормотворець визначаючи, що права посвідчені іменними цінними паперами передаються у порядку, встановленому для відступлення права вимоги (цесії) не конкретизує здійснення цесії щодо цінних паперів. Спробуємо з'ясувати ці особливості дослідивши реалізацію при цьому основних положень про уступку права вимоги, що містяться в нормах ст. 509–525 ЦК України.

Відступлення права вимоги за своєю суттю є заміною кредитора у зобов'язанні внаслідок передання ним своїх прав іншій особі за правочином і відбувається відповідно до ч. 1 ст. 516 ЦК України без згоди боржника, якщо інше не встановлено договором або законом. Спеціальне законодавство що регулює емісію та обіг іменних цінних паперів не встановлює вимоги щодо необхідності одержання згоди емітента при відчуженні його цінних паперів їх власником. Проте, за буквального тлумачення наведеної норми сторони у зобов'язанні мають правомочність встановити в договорі, що є підставою виникнення зобов'язальних відносин, необхідність одержання згоди боржника на уступку права первісного кредитора новому кредитору. Застосовуючи наведену норму до правовідносин з приводу емісії та обігу іменних цінних паперів не виключною є ситуація за якої емітент при їх первинному розміщенні включити зазначену умову до договору, і в подальшому обігоздатність цих цінних паперів буде залежати виключно від волі емітента, що на нашу думку є суперечним із правовою природою цінних паперів, а також створює

умови закладення різного правового режиму оборотності іменних цінних паперів різних емітентів, що є неприпустимим в умовах налагоджено та ефективно функціонування фондового ринку.

Положення ч. 2 ст. 516 ЦК України визначає обов'язок письмового повідомлення боржника про заміну кредитора, не конкретизуючи при цьому зобов'язаної особи (первісний чи наступний кредитор), встановлюючи ризик настання несприятливих наслідків для нового кредитора. При відчуженні бездокументарних іменних цінних паперів ані у відчужувача, ані у їх набувача немає законодавчо визначеного обов'язку повідомлення емітента про укладений договір, а реалізовувати права ними посвідчені і вимагати відповідного виконання обов'язку емітентом буде та особа, яка на момент їх здійснення була власником цінних паперів на рахунку у зберігача і включена до зведеного облікового реєстру власників цінних паперів, що складається депозитарієм на вимогу емітента цих цінних паперів. І хоча у наукових дослідженнях з цього приводу зазначається, що розпорядження відчужувача зберігачу на списання цінних паперів з його рахунку і зарахування їх на рахунок набувача у зберігача є виявом повідомлення боржника про заміну кредитора [7, 50–51; 18, 109–110], вважаємо, що дана позиція є неприйнятною в наведених правовідносинах, адже інформування зберігача і депозитарія не тотожне повідомленню боржника, оскільки ні перший ні другий учасник ринку цінних паперів не виступає зобов'язаною особою за цінними паперами, і окрім цього, не мають обов'язку інформування емітента цінних паперів про зміну їх власника. Тільки на конкретно визначену дату обліку депозитарій, що діє на підставі укладеного з емітентом цінних паперів договору про обслуговування емісії цінних паперів, подає емітенту зведений обліковий реєстр власників випущених ним цінних паперів, і за певний проміжок часу між складанням таких реєстрів цінні папери можуть змінити кілька власників, а емітент отримує інформацію лише стосовно останнього. А звідси, про перехід прав за цінними паперами від відчужувача до набувача емітент може і не дізнатись.

Окрім цього, ч. 1 ст. 517 ЦК України встановлює обов'язок первісного кредитора передати новому кредитору документи, які засвідчують права, що передаються та інформацію, яка є важливою для їх здійснення. Єдиним підтвердженням права власності на бездокументарні цінні папери є виписка з рахунку у цінних паперах, яку зберігач зобов'язаний надавати їх власнику, при чому вона не може бути предметом угод, що тягнуть за собою перехід права власності на цінні папери, а звідси слідує, що при відчуженні бездокументарних цінних паперів їх відчужувач не пе-

редає набувачу жодних документів, що посвідчують право власності на цінні папери, а передання прав ними посвідчених відбувається в результаті комплексної взаємодії учасників Національної депозитарної системи: зберігачів та депозитаріїв.

Відповідно до ч. 1 ст. 518 ЦК України уступка права вимоги допускає право боржника висунути заперечення проти вимог нового кредитора заснованих на його відносинах з первісним кредитором. Стосовно цінних паперів жодного виключення із цього правила не передбачено, що породжує фактичну можливість пред'явлення емітентом заперечень проти вимог особи, що є кредитором за цінними паперами, за виключенням неможливості відмови від виконання зобов'язання, посвідченого цінним папером, з посиланням на відсутність підстави зобов'язання або на його недійсність (ч. 2 ст. 198 ЦК України). Наведена конструкція є суперечною із концепцією легітимації власника цінних паперів, ознакою їх публічної достовірності, а сам факт існування законодавчої норми стосовно цінних паперів, що суперечить їх основоположному принципу публічної достовірності, виступає проявом позбавлення цінного паперу його статусу.

У сучасних наукових розробках дослідників корпоративного права превалює погляд самостійності корпоративних відносин, а не різновидності зобов'язальних, відсутності у них кредитора і боржника, що слугує ще однією обставиною недоцільності реалізації цесії у відносинах щодо переходу прав за іменними цінними паперами.

Окрім цього, в науковій літературі наголошується на невідповідності правової регламентації переходу прав в режимі цесії потребам швидкого і надійного обігу цінних паперів на фондовому ринку. Іменні бездокументарні цінні папери – це умовний термін, оскільки їх іменний характер не пов'язується із способом виявлення і переходу прав, а лише з відсутністю анонімності їх власника щодо емітента [1, 365, 409].

Таким чином, на підставі вищенаведеного слід констатувати, що застосування цесії до переходу прав за іменними цінними паперами породжує різну правову регламентацію відносин та порядок їх здійснення, і тому інструмент уступки права вимоги не відповідає механізму переходу прав посвідчених цінними паперами як документарної так і бездокументарної форми існування.

Традиційно в правовій доктрині перехід прав за іменними цінними паперами ще з дореволюційних часів іменували трансфертом, під яким розуміли внесення змін в реєстровий книзі емітента.

М. М. Агарков з цього приводу зазначав, що можливими є два способи передачі іменних цінних паперів, один із яких полягає у вчиненні трансферта в книзі зобов'язаної особи на основі заяви відчужувача, що супроводжується пред'явленням цінного паперу; а інший – в тому, що цінний папір передається відчужувачем набувачу на підставі передавального напису, трансферт ж відбувається на основі заяви набувача, також супроводжуваної пред'явленням цінного паперу [2, 127]. Інтерпретувавши наведені міркування в площину сучасної термінології отримаємо, що перехід прав за іменними цінними паперами бездокументарної форми існування відбувається в порядку трансферту шляхом внесення змін у зведеному обліковому реєстрі власників цінних паперів певного емітента, що здійснюється депозитарієм на підставі поданих облікових реєстрів власників цінних паперів зберігачами, на основі розпорядження їх відчужувача; а перехід прав за іменними цінними паперами бездокументарної форми існування в порядку трансферту, що здійснюється на підставі заяви набувача є не що інше як виконання зберігачем безумовної операції з управління рахунком у цінних паперах, та відбувається у випадку універсального правонаступництва (спадкування), оскільки об'єктивно є неможливим за заявою попереднього власника. Правове значення трансферту бездокументарних цінних паперів виявляється у необхідності одночасної наявності двох обставин для належної легітимації власника: зазначення імені власника у відкритому для нього рахунку в цінних паперах зберігачем, а також зазначення імені власника у обліковому реєстрі власників цінних паперів. Запис в обліковому чи зведеному обліковому реєстрі власників бездокументарних цінних паперів зберігача чи депозитарію, на нашу думку, має правопідтвердуюче значення, оскільки для переходу прав за бездокументарними цінними паперами до набувача недостатньою умовою є здійснення запису в реєстрі, що є технічним процесом та не має правовстановлюючого значення.

Трансферт не може бути розцінений як цесія, оскільки, заява про трансферт є односторонньою вимогою особи, в той час як розпорядчий правочин цесії є двостороннім.

В. І. Гостюк теоретично обґрунтованим визнає застосування до особливостей переходу прав власності на іменні цінні папери категорії “складне (кваліфіковане) волевиявлення”, під яким дослідник пропонує розуміти сукупність дій спрямованих на реалізацію внутрішньої волі: відчуження іменних цінних паперів однією стороною і набуття їх іншою, та здійснюється через укладення відповідного договору і оформлення розпорядження про списання з рахунку у цін-

них паперах (для бездокументарної форми випуску) [5, 175].

Перехід прав за бездокументарними цінними паперами, що пов'язаний із здійсненням спеціальним суб'єктом відповідного запису на рахунок у цінних паперах є автономним, комплексним режимом сингулярного правонаступництва, не пов'язаний із механізмом переходу прав за цінними паперами на пред'явника, іменними чи ордерними цінними паперами, що властивий документарним цінним паперам. Бездокументарні цінні папери характеризуються особливим способом ідентифікації управомоченої за ними особи, що виступає власником рахунку у цінних паперах відкритим зберігачем на її ім'я та зазначення її імені в обліковому реєстрі власників цінних паперів певного емітента, складеного депозитарієм. Така ідентифікація власників бездокументарних цінних паперів відбувається лише за посередництва професійних учасників Національної депозитарної сис-

теми, діяльність яких підлягає особливому нагляду Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Таким чином, зважаючи на ці зазначені особливості та відмінний режим переходу прав за бездокументарними цінними паперами від механізму цесії, передавального напису, пред'явлення, пропонуємо віднести бездокументарні цінні папери до самостійної групи цінних паперів з самостійним, властивим їх способом переходу прав за ними та внести відповідні зміни до ст. 197 ЦК України, зокрема ч. 1 доповнити п. 4 такого змісту: «Особі, на рахунок якої у зберігача зарахований бездокументарний цінний папір» та встановити ч. 6 «Права за бездокументарним цінним папером передаються шляхом вчинення депозитарних операцій зберігачами (зберігачем) та депозитаріями (депозитарієм) цінних паперів та переходять до нового власника з моменту їх зарахування на його рахунок у зберігача».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Jastrzębski J. Pojęcie papieru wartościowego wobec dematerializacji / Jastrzębski J. – Warszawa : Oficyna a Wolters Kluwer business, 2009. – 450 s.
2. Агарков М. М. Учение о ценных бумагах / Агарков М. М. – М. : Финн.изд. НКФ СССР, 1927. – 167 с.
3. Белов В. А. Ценные бумаги в российском гражданском праве / Под ред. проф. Е. А. Суханова. Вступительная статья проф. Е. А. Суханова. – М. : Учебно-консультационный центр «ЮрИнфоР», 1996. – 448 с.
4. Брагинский М. И. Договорное право : общие положения / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. – М. : Статут, 1997. – 681 с.
5. Гостюк В. І. Цивільно-правові договори з цінними паперами за законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Гостюк Василь Іванович. – К., 2005. – 198 с.
6. Кот О. О. Перехід прав кредиторів. Історія. Теорія. Законодавство / О. О. Кот. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 160 с.
7. Лебедев К. К. Защита прав обладателей бездокументарных ценных бумаг (материально- и процессуально-правовые аспекты разрешения споров, связанных с отчуждением бездокументарных ценных бумаг) / Лебедев К. К. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 167 с.
8. Мейер Д. И. Русское гражданское право : в 2 ч. / Мейер Д. И. – М. : Статут, 1997. – Ч. 2. – 455 с.
9. Мица Ю. В. Правова природа похідних цінних паперів : монографія / Мица Ю. В. – Х., 2006. – 219 с.
10. Советское гражданское право : учебник : В 2 т. : [ред. О. А. Красавчикова]. – М. : Высшая школа, 1985. – Т. 1. – 544 с.
11. Спасибо-Фатеева И. В. Правовая природа цессии / И. В. Спасибо-Фатеева // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1998. – № 11. – С. 13–18.
12. Уруков В. Н. Вексель и цессия / В. Н. Уруков // Право и экономика. – 2003. – № 3. – С. 55–62.
13. Фролова И. А. Правовое регулирование перехода прав на бездокументарные ценные бумаги : дис. ... кандидата юридических наук : 12.00.03 / Фролова Ирина Александровна. – М., 2006. – 175 с.
14. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар : [ред. розробників проекту цивіль-

ного кодексу України; А.С. Довгерт та ін.]. – К. : Істина, 2004. – 928 с.

15. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: у 2-х ч. : [заг. ред. Я. М. Шевченко]. – К.: ІнЮре, 2004. – Ч. 1. – 686 с.

16. Черпахин Б. Б. Правоприемство по советскому гражданскому праву / Черпахин Б. Б. – М. :

Госюриздат, 1962. – 162 с.

17. Шершеневич Г. Ф. Учебник торгового права (по изданию 1914 г.) / Шершеневич Г. Ф. – М. : Спарк, 1994. – 335 с.

18. Юлдашбаева Л. Р. Правовое регулирование оборота эмиссионных ценных бумаг (акций, облигаций) / Юлдашбаева Л. Р. – М. : Статут, 1999. – 205 с.

ПЕРЕХОД ПРАВ ПО БЕЗДОКУМЕНТАРНЫМ ЦЕННЫМ БУМАГАМ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Саванец Л.М.

Аннотация: Анализируя действующее законодательство, автор рассматривает механизм перехода прав по ценным бумагам, уделяя внимание особенностям правового регулирования перехода прав по бездокументарным ценным бумагам; указывает на наличие противоречий между нормами некоторых нормативно-правовых актов, предлагая их устранить путем внесения изменений в законодательство.

Ключевые слова: бездокументарные ценные бумаги, переход прав по ценным бумагам, цессия, индоссамент, хранитель ценных бумаг, депозитарий ценных бумаг.

TRANSFER OF RIGHTS ACCORDING TO UNCERTIFICATED SECURITIES: PROBLEMS AND PROSPECTS

Savanets L.M.

Summary: Analyzing legislation, the author examines the lapse of rights mechanism according to securities, pays special attention to the peculiarities of the legal regulation of the lapse of rights under uncertificated securities, indicates the presence of contradictions between the norms of certain regulations by offering to remove them by amending the legislation.

Keywords: uncertificated securities, transfer of rights according to securities, cession, endorsement, custodian depository of securities.